

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Сун Наталії Юрїївни
«Шляхи розвитку фортепіанного мистецтва Тайваню»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,
галузь знань – Культура і мистецтво

Останнім часом географія світового фортепіанного мистецтва стрімко розширюється, поповнюючись новими представниками, серед яких не тільки європейські країни (наприклад, Фінляндія, Естонія, Португалія, Греція, Швейцарія, Люксембург), а й країни американського континенту (США, Канада, Бразилія, Аргентина). Наукові розробки, що вивчають молоді фортепіанні композиторські та виконавські школи, надають можливість отримати нову інформацію про композиторів та їх твори, додаючи все нові «пазли» в багатогранну сучасну музичну картину світу.

Піаністичне мистецтво протягом останнього століття поповнилося не тільки новими творами композиторів різних країн, а й значною кількістю високо професійних виконавців. В цьому контексті неймовірний «стрибок» здійснили китайські піаністи, які демонструють у світі вельми високі якісні результати. Додатковим джерелом інформації для нас в цьому плані виступають китайські студенти і аспіранти, які є носіями своєї культури. Навчаючись у педагогів України, вони доносять до нас краплини своєї культури, знайомлять нас як з фортепіанним доробком китайських композиторів, виконавською діяльністю видатних виконавців, а також надають можливість познайомитися з науковим доробком мистецтвознавців їх країни.

Представлена до захисту кандидатська дисертація Наталії Сун «Шляхи розвитку фортепіанного мистецтва Тайваню» відкриває нам ще одну самобутню культуру, про яку нам до цього часу було мало що відомо. Ознайомлення з цією працею викликає бажання гаряче вітати появу такої ґрунтовної наукової роботи, яка є надзвичайно цікавим і глибоким

дослідженням. Авторка роботи – талановита піаністка, випускниця НМАУ по класу доцента Б. Федорова та аспірантури ХНУМ по класу професора М. Чернявської, працює в Університеті м. Хунань. Її прагнення до досягнення та виконання якомога більшого різноманітного концертного репертуару обумовили зацікавленість, зокрема, творчістю тайванських митців, що призвело до включення цих творів в її власні концертні програми. Захоплення яскравими тайванськими виконавцями, збір численних записів їх виступів та пошук матеріалів виявив брак «видань узагальнюючого або монографічного плану, що уможливило б складення достатньо повного уявлення про витоки феноменального успіху піаністів Тайваню на міжнародній концертній естраді» (с. 23 дисертації).

Все це стало поштовхом до того, що здобувачка взяла на себе масштабне і відповідальне завдання – зібрати багату кількість історичних фактів з неймовірного числа іншомовних наукових джерел (загальний список літератури включає 229 найменувань, більшість з яких – англійською, тайванською та китайською мовами). Дослідниця переконливо обґрунтовує актуальність теми своєї роботи, ретельно аналізуючи окремі тематичні блоки наукових досліджень, аргументуючи відсутність в музикознавстві окремого дослідження, присвяченого шляхам розвитку тайванського фортепіанного мистецтва.

Метою свого дослідження Наталія Сун обирає відтворення цілісної картини формування та розвитку тайванського фортепіанного мистецтва і дослідження багатогранної діяльності її визначних представників у галузі композиції, виконавства та педагогіки.

Вражає матеріал дослідження, який включає численні фортепіанні твори композиторів та виконавський доробок піаністів Тайваню декількох поколінь. Крім того аналізується діяльність зарубіжних піаністів, що мали суттєвий вплив на розвиток фортепіанного виконавства на Тайвані: австрійця Роберта Шольца, німця Рольфа-Петера Вілле, китайців з материка Сун Юньпена, Чжу Даміна.

Структура дослідження відображає його концептуальну направленість та дозволяє виокремлювати магістральні напрями, виклад матеріалу є докладним. Робота складається зі Вступу, трьох Розділів, Висновків, Списку використаних джерел і Додатків.

У Першому розділі перед нами постає складна історія розвитку культурного життя Тайваню. Що охоплює проміжок часу в п'ять століть. Здобувачка наголошує, що основними історичними етапами цього розвитку стали: «початок “культурної колонізації” острова західними місіонерами: XVII – XIX століття (до 1894 року); період колоніального панування Японії (з 1895 до 1945 року); рух від протистояння “китайській модернізації” чанкайшистів до формування національної самоідентифікації тайванців (1946–1986 роки); період відкритості Тайваню до культурних зв'язків із Китаєм та світом (з 1987 року)» (с. 84 дисертації).

Завдяки ознайомленню з таким складним перебігом історичних подій, які систематизовані та подані авторкою на основі вивчення багатьох наукових джерел, ми дійсно можемо зрозуміти унікальність сучасної тайванської музичної культури через впливи західних і східних країн світу. Тому без наявності даного розділу було би неможливо уявити, яким чином сформувалася фортепіанна композиторська творчість, виконавство і педагогіка на Тайвані.

Другий розділ розкриває перед нами значний масив фортепіанної літератури, створеної тайванськими композиторами трьох поколінь. Ретельний теоретичний аналіз творів, підкріплений нотними прикладами, розміщеними в Додатках. На прикладі опрацювання багатьох європейських жанрів ми можемо спостерігати, яким чином впливи музичних традицій різних країн втілювалися у творчості тих чи інших митців, як це впливало саме на національну культуру в цілому. Здобувачка наголошує, що «панорама фортепіанної спадщини тайванських авторів має кілька складових – власне художню та виконавську, – тому завданням даного розділу є не стільки розкрити досвід усіх відомих композиторів у цій сфері, скільки виявити

специфіку взаємодії західного класичного та сучасного з національним внаслідок чого виникає національний тайванський стиль професійної академічної традиції» (с.153 дисертації). Важливе значення для розуміння феноменології творчості кожного композитора відіграють ретельно підібрані біографічні відомості, подані у виносках.

У Третьому розділі авторка наголошує, що вважає доцільним задіяти словосполучення «тайванське фортепіанно-виконавське мистецтво» «як узагальнююче поняття, що обіймає всіх піаністів, пов'язаних своїм походженням або / і концертно-педагогічною діяльністю з цією країною. Такий підхід уможливорює підпорядкування різнопланових довідкових матеріалів, на які ми спираємося в даному розділі дисертації, під знаком досягнення внеску Тайваню і тайванців у світову піаністичну культуру» (с. 157 дисертації).

Даний розділ відкриває нам не тільки історію розвитку фортепіанного виконавства і педагогіки, а й дає можливість познайомитися з новими іменами піаністів – виконавців світового рівня, послухати в їх інтерпретації твори композиторів різних стилів і епох. Я особисто вдячний Наталії Сун за ці відкриття та можливість долучитися до виконавського процесу такого високого професійного рівня. На мене дуже яскраве враження справило прослуховування Хроматичної фантазії і фуги Й.С. Баха, Сонати № 21 Л. Бетховена у виконанні Чень Тайчєня; «Гольдберг-Варіацій» Й.С. Баха в інтерпретації Чень Біся; Другого концерту для фортепіано з оркестром Ф. Ліста у виконанні Лінь Гуньтін та багатьох інших. Наголосимо, що більшість записів – з найпрестижніших концертних залів Європи та США.

Роботу завершують логічно побудовані Висновки, які в повній мірі розкривають зміст поставлених завдань. Ще раз хочу відзначити велику цінність Додатків, які є яскравою ілюстрацією проведеної наукової роботи: перший (А) – з нотними прикладами фортепіанних творів тайванських композиторів, другий (Б) – посилання на відео- та звукозаписи концертних програм тайванських піаністів, які включають, в тому числі, й твори тайванських композиторів, третій (В) – зі списком публікацій здобувачки та

апробаційних заходів за темою дослідження. Тобто, разом з науковим текстом ми отримуємо своєрідну звукову антологію тайванського фортепіанного мистецтва. Вважаю, що дана титанічна робота має бути в майбутньому видана у вигляді монографії, оскільки вона конче необхідна для розуміння багатьох аспектів сучасної піаністичної культури.

Таким чином, можемо зробити підсумок, що отримані авторкою наукові результати є цінним внеском в сучасне музикознавство, а тема є актуальною і перспективною для подальших досліджень.

Тим часом обов'язок рецензента примушує задати здобувачці додаткові запитання та поділитися своїми міркуваннями:

1. На с. 6 дисертації Ви пишете: «*Третій період* становлення фортепіанної композиторської творчості (1980-2010-ті рр.) характеризується виникненням нової фольклорної хвилі, яка дозволяє охопити дистанцію, що пройшли композитори школи Тайваню від первинної ідеї західного в національному до концепції національного в сучасному. Це новий щабель пошуків національної самобутності у композиторській творчості, який розглядається в роботі на прикладі творчості Су Фаньлін і Чень Шихуей». В зв'язку з цим питання – Що таке нова фольклорна хвиля? Чи відрізняється вона від подібного напрямку в Україні або інших країнах?

2. Які репертуарні пріоритети Ви можете виокремити у тайванських піаністів. Як вони змінювалися в залежності від поколінь?

3. Хто з тайванських піаністів найбільш пропагує твори композиторів своєї країни? Де ці твори виконуються?

4. Якщо в майбутньому Ви би стали продовжувати досліджувати виконавські стилі тайванських піаністів, який критерій для Вас був би визначальним?

5. Чи відомі Вам фортепіанні твори тайванських композиторів в чотири руки або для двох фортепіано?

Наведені запитання та міркування жодним чином не впливають на позитивну оцінку рецензованої дисертаційної праці, яка має перспективу

подальших наукових досліджень. Ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації, їх новизна свідчать про високий професійний рівень автора. Анотація стисло і сконцентровано передає основні положення праці. Наукові результати дослідження висвітлені у 4 наукових публікаціях, три з яких – статті у фахових виданнях категорії Б, відповідають вимогам МОН України і кількісно, і за змістом. В роботі не виявлені порушення академічної доброчесності.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене, можна констатувати, що наукова праця «Шляхи розвитку фортепіанного мистецтва Тайваню», в повній мірі відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, а її авторка Сун Наталія Юріївна заслуговує на отримання пошукуваного наукового ступеня.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
проректор з науково-педагогічної
роботи та з міжнародних зв'язків,
доцент кафедри спеціального фортепіано
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

Олег КОПЕЛЮК